หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษากรณีการคุ้มครองโดยอาศัยพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอื่นที่เกี่ยวข้อง
คำสำคัญ	ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ทรัพย์สินทางปัญญา
ชื่อนักศึกษา	จิรเดช คัชมาตย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร.สุธี อยู่สถาพร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ นิ่มน้อย
ระดับการศึกษา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะ	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
พ.ศ.	2553

SPUCHONBURI

บทคัดย่อ

จากความพยายามในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญารูปแบบใหม่ อันได้แก่การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional knowledge) นั้น เป็นองค์ความรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นในบริบททางกายภาพ และวัฒนธรรมของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับระบบนิเวศ ชุดหนึ่งมีการสืบทอดและพัฒนามาเป็นเวลานับร้อยนับพันปี และมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลง พัฒนาไปตามบริบททางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อกำเนิดขึ้นจากเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมและมีลักษณะเป็นองค์รวมรอบด้าน โดยมิอาจแยกส่วนต่างๆ ออกจากกันไปอย่างเด็ดขาด ปัญหาอย่างหนึ่งของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะภายใต้แนวความคิดของทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับการสืบทอดกันมา หรือเป็นที่รู้จักกันในวงกว้างกลายสภาพเป็นความรู้สาธารณะ (Public domain) ที่ใครก็สามารถนำไปใช้ได้ โดยไม่ต้องมีการคำนึงถึงผู้ที่เป็นเจ้าของที่แท้จริง แม้กระทั่งในประเทศไทยเองที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายๆ อย่างถูกใช้มาอย่างต่อเนื่องก็ยังไม่มีการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมนัก

ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังมิได้มีกฎหมายที่จะทำการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัญหากฎหมายในการคุ้มครองสิทธิภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษากรณีการคุ้มครองโดยอาศัยกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นกับทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ และความจำเป็นในการอุดช่องว่างปัญหา โดยมีสมมติฐานว่าในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีลักษณะเฉพาะตัว แม้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งก็ตาม แต่ก็มีความแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นๆ ทั้งเรื่องวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองก็ดี ขอบเขต

และเงื่อนไขในการคุ้มครองก็ดี ด้วยเหตุนี้เองกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นได้

จากการศึกษาพบว่า การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น มีความแตกต่างจากการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นๆ เพราะการมีลักษณะเฉพาะตัว ดังนั้นหากรัฐต้องการที่จะทำการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพแล้ว ควรต้องมีการออกกฎหมายที่ทำการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะด้วย อย่างไรก็ตาม ในร่างพระราชบัญญัติภูมิปัญญาท้องถิ่น พ.ศ. ... ยังคงมีปัญหาความไม่ชัดเจนต่างๆ เช่น เงื่อนไขของการได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การทับซ้อนของเขตพื้นที่ ปัญหาผู้มีสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่น และปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งอาจแก้ไขได้ด้วยการกำหนดให้ผู้ค้นพบภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือเป็นหน่วยงานของรัฐด้วย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาจกำหนดไว้ในบทนิยาม และควรมีการกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มาโดยผลของกฎหมายทันทีที่มีการค้นพบ อีกทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น เป็นสิทธิที่มีความเกาะเกี่ยวกับท้องถิ่น การจะให้บุคคลคนใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นเจ้าของสิทธิตลอดไปนั้นอาจกระทบต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในอนาคต สิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงควรเป็นสิทธิเฉพาะตัว และไม่ควรตกทอดไปทางมรดกได้ เมื่อผู้ทรงสิทธิถึงแก่ความตาย ควรให้สิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ตกเป็นสิทธิแก่ท้องถิ่นนั้นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ามาทำการเก็บ จัดหา รวบรวม เพื่อการปรับปรุง ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยว่าควรเป็นผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น เพื่อมิให้เกิดการรั่วไหลของสิทธิไปยังต่างชาติ และเพื่อให้การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐควรมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานในการกำกับดูแลขึ้นมาต่างหากแยกจากหน่วยงานอื่น โดยอาจให้อยู่ภายใต้สังกัดของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ในกรณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพนั้น ประเทศกำลังพัฒนาอาจใช้การให้ความยินยอมในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพเป็นเงื่อนไขให้ต้องถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ตนต้องการได้ อีกทั้งภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ และจะต้องมีมาตรการอื่นๆ ที่ดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจขึ้นดังกล่าวด้วย เช่น มาตรการทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น เช่นนี้จะทำให้การคุ้มครองสิทธิภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในที่สุด

PURI
GPU CHON

Title	The Legal Problems On The Traditional Knowledge Protection: A Case Study On Protecting By Geographical Indication B.E. 2546 And Other Concerned Intellectual Property Law
Keyword	Traditional Knowledge / Concerned Intellectual
Student	Chiradet Khachamart
Thesis Advisor	Dr.Sutee Yoosataporn
Thesis Co-advisor	Associated Professor Suwit Nimnoy
Level of Study	Master of Laws.
Faculty	Graduate School, Sripatum University Chonburi Campus.
Year	2010

ABSTRACT

From attempt to prevention new intellectual property such as prevention traditional knowledge, traditional knowledge is intellectual that developed as context of physical and culture of interaction between human and set of economy. There are inherit and develop for many years and there are adjust, changing, develop to context of social economy and political that changing to age. This traditional knowledge derived from network of social relative and as kind of totally, undividable strictly. One problem of prevention traditional knowledge, especially under idea of intellectual property that inherited or widely knowledge became as public domain that anybody are available that regardless to real owner. Even if Thailand that many traditional knowledge are used continuously not prevention traditional knowledge as concrete.

In present, Thailand not have law for prevention traditional knowledge, that caused researcher are study problem of law for prevention traditional knowledge, case study of prevention depend on intellectual property law, for different between prevention traditional knowledge and any kinds of intellectual property, and necessary of close gap of problem. There are assumption that for prevention traditional knowledge as characteristics, even if traditional knowledge is one of intellectual property, but there are different from others intellectual property, all about objectives of prevention, scope and condition to prevention. Therefore, exist Thai intellectual property law are exist insufficient to prevention rights of traditional knowledge.

From study to found that prevention traditional knowledge are different from others intellectual property, because of Sui Generis. Then if state required to prevention traditional

SPU CHONBURI

knowledge as efficiency should be legislate for only prevention traditional knowledge. However, in proposed Act of traditional knowledge, year… still have problem for any unclear such as condition of gain traditional knowledge, overlap of area , problem of person who has rights in traditional knowledge and problem of apply traditional knowledge, etc. This problem may be resolved by determine founder that traditional knowledge must be as Thai nationality for obtain objective of prevention traditional knowledge, may be fixed in definition and should be clearly determined that rights of gained traditional knowledge are validity of law immediately that founded. In addition, traditional knowledge is rights that relative with local, if anyone or any parties as owner all the time may be affect to develop traditional knowledge in future. Therefore, rights in traditional knowledge should be individual rights and not inherit to heritage, when owner dead should be give rights of traditional knowledge belong to rights of that local as juristic person, should be determine qualification of person who collect for improvement, study, examine or research which traditional knowledge that should be only Thai nationality for not leak out of rights to abroad. Moreover, for prevention traditional knowledge as efficiency, state should be set up organization or unit for supervise separate from other units, may be under belong to Intellectual Property Department, Ministry of Commerce. In case of traditional knowledge involve with biological resource, developing country may be consent to access biological resource as condition to transmit required technology. Moreover, under exist intellectual property law and shall be other measures are along with set up database for prevention problem as mentioned, such as measure of economic and social, etc. In this way for prevention traditional knowledge is efficiency accordance with hypothesis is fixed.

SPU CHONBURI